

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

УДК 141.3

В. В. ХМІЛЬ^{1*}, О. М. КОРХ^{2*}

^{1*}Дніпропетровський національний університет залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна (Дніпро), ел. пошта broun79@gmail.com, ORCID 0000-0003-4710-6681

^{2*}Університет митної справи та фінансів (Дніпро), ел. пошта Korh54@gmail.com, ORCID 0000-0001-7175-5011

УМОВИ ІСТОРИЧНОСТІ ЛЮДИНИ ТА ЛЮДЯНОСТІ ІСТОРІЇ ЗА ЯСПЕРСОМ

Мета. Дослідження спрямоване на осмислення ідеї Ясперса щодо незалежного самовизначення неординарної, самобутньої особистості як головної умови людяності історії та історичності людини. **Методологічною основою** дослідження є ідейна спадщина Карла Ясперса, а також роботи вітчизняних та західних дослідників, осмислені з використанням історичного, логічного та компаративного принципів історико-філософського аналізу, що дозволило теоретично реконструювати культурно-історичний контекст, філософсько-теоретичні витоки та світоглядні інтенції поглядів німецького філософа. **Наукова новизна.** У ході аналізу показано, що у своїй концептуальній єдності головні поняття філософії Карла Ясперса спрямовані на визначення та обґрунтування головної умови історичного динамізму та гуманізму – наявності неординарної, самобутньої особистості, здатної до породження нових смислів, що згодом можуть перетворитися на універсальні цінності, які і нададуть нових імпульсів суспільству та зумовлять його подальшу гуманізацію. **Висновки.** Аналіз показує, що основні концепти філософії Ясперса іманентно підпорядковані обґрунтуванню умов людяності історії та історичності людини. У своїй єдності вони дозволяють більш гостро та адекватно усвідомити зв'язок між динамізмом і гуманністю суспільства з наявністю в ньому неординарних особистостей, самобутніх індивідів, здатних генерувати унікальні смисли, які з часом можуть стати універсальними цінностями, що відкриють перед суспільством нові можливості розвитку. Створення й культивування умов, сприятливих для появи та існування непересічних особистостей, є основним запобіжником для численних і небезпечних викликів, що загрожують людству. І навпаки, якщо людина не матиме таких умов, вона буде схильна до будь-якого тоталітаризму, покірливого слідування за вождами до загальних нещастя та особистих злочинів.

Ключові слова: Ясперс; знеособлені форми існування; колективна ментальність; умови динамізму та людяності історії; свобода як цінність.

Актуальність

На жаль, XXI століття залишає актуальними багато з відомих пророцтв Ніцше. Воно несе людству не тільки небачений розквіт добробуту, науки і техніки, але й подальші жорсткі змагання за світове панування, з цілком реальною перспективою ядерного Апокаліпсису. Перманентні

загострення етнічно та релігійно забарвленого тоталітаризму, що ставлять під сумнів ідею мультикультурного співіснування та толерантного ставлення до Іншого. Не лише формальну інституалізацію демократичних принципів суспільного життя, але й подальшу експансію «стадної свідомості» і вульгарного популізму, з неприхованими «маніфестаціями» тиранії

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

“найнікчемніших і найдурніших” і багато чого іншого. Все це, з одного боку, створює серйозні виклики для Західної цивілізації, в центрі якої стоїть індивід, що самовизначається. Достатньо у цьому зв'язку зазначити, що більшість сучасних фундаменталістських рухів, які, на думку окремих дослідників, є своєрідними «штамами» пролонгованої у часі реакції на ідеї Просвітництва [13], спрямовані передусім проти особистих свобод – свободи думки, переконань, віротерпимості тощо. А з іншого – вимагає осмислення цих викликів, їх причин та умов подолання. І, безумовно, корисним для такого осмислення буде звернення до аналізу цих питань в історико-філософській площині.

Окрім згаданого Ніцше, до авторів, погляди яких заслуговують на особливу увагу в зазначеному проблемному полі, відносяться в першу чергу Х. Арендт, Фр. Гаек, А. Камю, Х. Ортега-і-Гасет, К. Поппер, Ж.-П. Сартр, В. Франкл, К. Юнг, К. Ясперс, тобто ті, хто на власному досвіді пережили пророцтва «великого богоборця». І саме на ґрунті цих екзистенціальних переживань відрефлексували та виразили неприховану відразу до колективно-знеособлених форм існування та колективної ментальності, за Юнгом – «спадщини варвара» [7, с.234], як основного джерела зазначених викликів. А відтак, за фактом, локалізували пошуки шляхів їхнього подолання у площині традиційних ліберально-гуманістичних цінностей.

Типовим представником «ліберально-індивідуалістичного гуманізму» (С.С. Аверінцев) є Карл Ясперс, який своєю творчістю, за словами М. Мудрагея, «вказав на вектор руху до кращого в людині» [5, с.93]. І це дійсно так. У своїх працях німецький філософ постає як непримиренний противник тоталітаризму у будь-якому його прояві і послідовний прихильник ідей демократії та свободи в їх ліберальному тлумаченні. Не менш важливим аргументом на користь звернення до Ясперса є те, що «...за чесністю і відповідальністю свого мислення, за чутливістю до самих пекучих і болісних питань людського життя у наш жорсткий час, за прагненням до тверезості і ясності, небажанням гіпнозувати читача темними глибинами «неосяжного і невиразного»... німецький філософ, – на переконання П. Гайденко, – переважав багатьох своїх сучасників і співвітчизників, навіть більш обдарованих, ніж він» [2, с.26].

Численні дослідники його творчості, серед яких Х. Арендт, Е. Баутгартен, Ф. Піч, П. Рікер, Дж. Хенніг, В. Ерл та інші, практично однозначно у тому, що погляди Ясперса є своєрідним протестом проти відчужених форм буття особистості, поглинання її загальними й анонімними структурами суспільного життя («dasein») та пошуком шляхів подолання, трансценденції цього стану через створення умов для вільних, екзистенціальних рішень індивідуума. Достатньо прискіплива увага при цьому надається аналізу таких безумовно важливих концептів його спадщини, як «dasein», «ситуація», «екзистенція», «комунікація», «трансценденція», «безсмертя», «філософська віра» та інших [1, 3, 4, 5, 11, 12, 14]. Недостатньо артикульованим, однак, залишається те, що практично всі ці концепти врешті решт підпорядковані ключовій темі його філософування – людині в контексті історичної ситуації та історії як результату самореалізації неординарних особистостей.

Мета

Враховуючи вищезазначене, основною метою даної статті є експлікація ідеї Ясперса щодо незалежного самовизначення самобутньої особистості як головної умови людяності історії та історичності людини, що набувають особливого значення в контексті пошуків механізмів подолання вище зазначених викликів.

Методологія

Методологічною основою дослідження є роботи самого Ясперса, а також розвідки вітчизняних та зарубіжних дослідників, осмислені через призму історичного, логічного та компаративного принципів історико-філософського аналізу. Інтегративне використання останніх дозволило теоретично реконструювати культурно-історичний та біографічний контекст, філософсько-теоретичні засади та світоглядні інтенції Ясперсового бачення проблеми.

Виклад основного матеріалу

Як відомо, філософські погляди Ясперса формувалися передусім під визначальним впливом ідей І. Канта, Ф. Ніцше, С. Кіркегора та М. Вебера, М. Гайдеггера. Саме звідси не завжди результативна, але все ж виразна інтенція до збалансованого погляду на стосунки між екзистенціальним та раціональним, унікальним та

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

універсальним атрибутами людського буття. Щодо необхідності особистого самоосягнення й прийняття вільних рішень то, за Ясперсом, вона пов'язана передусім із відсутністю в історії будь-якого прихованого плану, мети, сенсу, які б ставили перед індивідом ті чи інші вимоги і закликали до відповідальності перед людством або історією. Перша світова війна своєю безглуздістю й жорстокістю показала, що історія – це не спільне завдання, а спільна доля багатьох людей, спільність разом пережитого. «Тому безглуздо шукати в історії своє призначення, тим більше розглядати себе як її вічного боржника. Індивідуальна доля, таким чином, має бути осягнута не як необхідність темного, але в собі упорядкованого історичного процесу, а як ситуація, результати якої визначаються нашою людською свободою» [Цит. за: 7, с. 294]. Отже, у своєму прагненні вловити соціально-історичні тенденції індивід задовольняє потребу не у дороговказах, а в знанні життєвих ситуацій, у рамках яких йому треба буде приймати власні самостійні рішення і здійснювати вчинки, а не просто пристосовуватися.

Здатність до самостійного осмислення і вільного вибору, за Ясперсом, є найважливішою умовою історичності людини і людяності історії. Така здатність має, по суті, неперехідний характер, хоча і виявляє себе в різних історичних ситуаціях у різній мірі та формах. Вона коріниться в таких невід'ємних атрибутах людської екзистенції, як свобода та неповторність. Саме вони спонукають людину не зупинятись у своєму русі до того, чого ще немає, але що може і повинно бути, і постійно прагнути бути собою, бути вірною собі, обирати саму себе, тобто постійно трансцендувати до себе як «самобутньої самості».

Свобода і самобутність, що ведуть до незамінності, а не просто належності роду або відповідності якомусь ідеальному типові становлять справжню цінність людини. Адже саме вільна і самобутня особа є початком «вищого злету» того чи іншого історичного періоду. Історія – це постійний і наполегливий рух уперед, що здійснюється, насамперед, завдяки зусиллям вільних і самобутніх осіб – індивідуальностей, які показують приклад і закликають інших йти слідом за ними. Тому минуле так часто і постає перед нашим зором як ряд вершин, створених діяннями окремих людей. Відтак,

«для того, щоб бути історичним, індивід має бути одиничним, неповторним, унікальним» [10, с. 249].

Показово при цьому, що Ясперс зовсім не заперечує, як-то інколи стверджують його критики-марксистки, значення об'єктивних обставин, а також діяльності мас. А лише вбачає у цій діяльності в кращому випадку стабілізаційний, в гіршому і найбільш розповсюдженому – консервативно-деструктивний фактор суспільних змін. Справа в тому, що «людині притаманно вважати свій спосіб життя єдино правильним, відчувати кожне існування, несхоже з його власним, як докір, як зазіхання на свої права, ненавидіти його. А це призводить до бажання нав'язати власні уявлення іншим» [10, с. 176]. За фактом потужні сили мас з їхніми усередненими потребами придушують усе те, що не відповідає їх вимогам, усе те, що, на їх погляд, не має сенсу. Звідси войовничий антиіндивідуалізм як характерна риса всієї історії людства. «Фізичне знищення людей видатних, що задихаються під тиском реальностей маси – явище, яке найчастіше зустрічається в історії», – стверджує Ясперс [10, с. 259]. Зазначені особливості масової свідомості – головна психологічна передумова для популізму. На думку філософа оскільки «маси самі по собі не наділені властивостями особистості; вони нічого не знають і нічого не хочуть, вони позбавлені змісту і слугують знаряддям того, – у дусі Ніше стверджує Ясперс, – хто лестить їх загальним психологічним потягам та пристрастям» [10, с. 144]. Таким чином, за Ясперсом, не маси, а індивідуальність, що вільно самовизначається, виступає активним началом і стимулятором історичних змін. Тому кращі з людей це ті, що намагаються бути самі собою, на відміну від тих, хто тікає від себе у своєму прагненні позбутися страху й відповідальності. І саме тому настільки важливим для нашого часу є питання, як у нинішній ситуації зберегти такий здобуток, як індивідуальна неповторність кожної людини, її висока гідність, свобода духу.

Але чи не означає така пильна увага Ясперса до цінності, достоїнства, свободи, неповторності кожної окремої людини абсолютизацію її позицій, бажання протиставити унікальне універсальному? Навряд чи. Ясперс зовсім не прагне до протиставлення індивіда та суспільства. Однак у ситуації масового нівелювання та деперсоналізації він акцентує увагу на тому, що дійсно

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

гуманістичне рішення багатьох проблем людського існування можливе лише за умови, що вони стануть глибоко особистими, а не формально-загальними, що зв'язок індивіда з суспільством буде здійснюватися не за примушенням, а вільно, що надасть особі можливість вибору і внутрішнього прийняття цього вибору як свого власного. Відтак, дійсно «людяне» – моральне і гуманне існування суспільства, можливе лише за таких умов.

І тим більше не може йти мови про якусь ізоляцію особи від суспільства, якщо взяти до уваги ту величезну особисту відповідальність (в екстремі – «відчуття провини»), яку, за Ясперсом, повинна нести кожна людина не тільки за свої власні вчинки, але й за все, що коїться у світі. Звичайно, можна сказати, що відповідальність за все практично неможлива. Але загальний пафос ідеї відповідальності у Ясперса значно реалістичніший, аніж у марксизмі, або інших ідеологіях тоталітарного гатунку. Адже, закликаючи до особистої відповідальності, останні позбавляють особистої свободи, яка стає неможливою в умовах тотального планування і регулювання. У Ясперса особиста свобода і особиста відповідальність невід'ємні одна від одної, а також від свободи всього суспільства, оскільки лише за умови вільного самовизначення індивіда, вважає мислитель, можлива вимога відповідальності за його дії. З іншого боку, «там, де неможливі відповідальність за долю цілого і вільна участь у його управлінні, там – усі раби» [10, с. 207].

Тому «бути самим собою», за Ясперсом, зовсім не означає замкнутись у собі і відгородитися від суспільства. «Людина залежить від себе як одиничного, – пише він, – у новому сенсі: вона повинна *сама допомогти собі...*» [10, с. 377], тобто сама себе зробити, а не сподіватись на якісь вищі сили. І цей процес самостворення не має нічого спільного з самоізоляцією. Радше, навпаки. Недаремно центральним поняттям усієї філософії Ясперса є поняття комунікації як універсальної умови людського існування. Однак під комунікацією розуміється не просто спілкування, обмін ідеями і таке інше, а процес, за допомогою якого людина, розкриваючи себе в інших, самовизначається і стає самою собою, тобто реалізує свою «самість». Але чи завжди самовизначення через комунікацію має дійсно вільний характер? Відповідно до логіки

Ясперса – лише тоді, коли комунікація призводить до розкриття глибинного ядра особистості – екзистенції, основними характеристиками якої якраз і є свобода та унікальність. Тобто, справжнє самовизначення особистості стає можливим лише внаслідок особливої – екзистенціальної комунікації, під якою розуміється внутрішній, вільно обраний зв'язок між людьми, за допомогою якого вони відкриваються одна одній як самоцінні і неповторні особистості.

Попередньою умовою входження до екзистенціальної комунікації є самотність індивіда, яка викликає появу страху, що «витверезлює» та виводить індивіда зі стану легковажності і розчинення в масі. Розкриття себе іншому і прагнення зрозуміти іншого, безумовно, породжують ризик трагічної помилки. Але індивід має йти на це, якщо бажає дійсного самовизначення. Процес самовизначення передбачає і любов, точніше «боротьбу в любові», у якій комунікація здійснюється як боротьба індивідів, що усвідомлюють не тільки свою власну, але й чужу самоцінність, а тому прагнуть не знищити, а «завоювати» один одного. Нарешті, важливою умовою екзистенціальної комунікації є особисті переживання граничних ситуацій, які розкривають очі на справжні цінності й сенс людського існування через зустріч із трансцендентним.

Однією з головних причин уведення поняття трансцендентного в систему Ясперса є прагнення філософа обґрунтувати можливість індивідуальної свободи, яка при такому підході виявляється укоріненою не у сфері іманентної детермінації, а у сфері трансцендентного. Завдяки цьому, особиста свобода немовби виводиться з-під природної та соціальної необхідності і стає незалежним джерелом людського самовизначення. Звісно, що таке виведення досить небезпечне, оскільки створює сприятливі умови для перетворення індивідуальної свободи на суб'єктивну сваволу. Адже людина завжди залишається лише людиною, і навіть краща із них може стати небезпечною, якщо її свобода не знає ніяких обмежень. Тому мислитель не приймає ніцшеанського «Бог вмер» і стверджує, що саме завдяки своїй зумовленості світом трансцендентного свобода індивіда не перетворюється на вихідний пункт елементарної сваволі. Його свобода, інакше кажучи, хоча і є відносно безумовною до світу іманентного, міцно пов'язана

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

зі світом трансцендентного як гарантом особистої відповідальності.

Однак Ясперс не обмежується постулюванням цього гаранту, вимоги якого ще треба якось збагнути, і пропонує індивіду спиратись у своєму виборі не на ірраціональну, як у Кіркегора, часто згубну для духу віру, а на “філософську віру”, тобто віру, яка спирається на критичний розум відповідальної людини. Але й розуміння не гарантує уникнення самовпевненої безпечності і сваволі, оскільки людина завжди залишається чимось більшим від того, що вона сама про себе знає. Це вимагає бути максимально обачними і відповідальними у своїх учинках, що відповідає принциповій незавершеності, свободі і неповторності людської екзистенції. У тих ситуаціях, коли свобода все-таки перетворюється на нігілізм та анархію, що більш усього характерно для масової свідомості перехідних епох, зусиллями тих же самотніх, дійсно вільних і тому відповідальних осіб досягнуті «вершини» трансформуються у спрощено-усереднені, доступні масам форми, що й веде до певної стабілізації суспільства.

Таким чином, саме наявність у суспільстві неординарних, незалежних особистостей, «винятків» є найважливішою умовою його динамізму. «Рушійні сили безмежної динаміки Заходу виростають із «винятків», – заявляє Ясперс, – які проривають тут всезагальне. Захід відводить певне місце виняткам. Він допускає в ряді випадків нове життя і діяльність – і потім інколи так же рішуче знищує їх. Природі людини вдається тут інколи досягнути вершин, які аж

ніяк не отримують загального визнання, до яких, можливо, навряд чи хто-небудь прагне. Однак ці вершини, подібно маякам, дають Заходу багатомірну орієнтацію. У цьому коріняться постійний неспокій Заходу, його постійна невдоволеність, його нездатність задовольнитися завершеним» [10, с.87]. І якщо притаманні сучасній епосі явні і приховані тенденції до панування мас і тоталітаризму отримують верх, якщо зникне ґрунт для появи неординарних, самотніх осіб, здатних до вільного самовизначення, – то настане такий кінець, – застерігає Ясперс, – який ми навіть не можемо собі уявити.

Висновки

Аналіз показує, що основні концепти філософії Ясперса іманентно підпорядковані обґрунтуванню основних умов людяності історії та історичності людини. У своїй єдності вони дозволяють більш гостро та адекватно усвідомити зв'язок між динамізмом і гуманністю суспільства з наявністю в ньому неординарних особистостей, самотніх індивідів, здатних генерувати унікальні смисли, які з часом можуть стати універсальними цінностями, що відкриють перед суспільством нові можливості розвитку. Створення й культивування умов, сприятливих для появи та існування непересічних особистостей, є основним запобіжником для численних і небезпечних викликів, що загрожують людству. І навпаки, якщо людина не матиме таких умов, вона буде схильна до будь-якого тоталітаризму, покірливого слідування за вождами до загальних нещастя та особистих злочинів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власова, О. А. Ясперс и Хайдеггер: по следам утраченных разговоров / Вопросы философии. – 2015. – №11. – С. 65–73.
2. Гайденок, П. П. Человек и история в экзистенциальной философии Карла Ясперса (Вступ. статья) / П. П. Гайденок // К. Ясперс. Смысл и назначение истории. – Москва : Республика, 1994. – С. 5–26.
3. Мандричук, Л. Поняття «Dasein» у філософії Карла Ясперса / Філософська думка. – 2015. – №4. – С. 87–103.
4. Малівський, А. М. Антропологічний проект як підґрунтя картезіанської етики / Антропологічні виміри філософських досліджень – 2017. – Вип. 11. – С. 117–126.
5. Мудрагей, Н. С. Карл Ясперс о многоуровневой структуре сознания / Вопросы философии. – 2016. – №1. – С. 89–93.
6. Сидоренко, И. Н. Карл Ясперс / И. Н. Сидоренко. – Мн. : Кн. Дом, 2008. – 361 с.
7. Соловьев, Э. Прошлое толкует нас / Э. Соловьев. – Москва : Политиздат, 1991. – 432 с.
8. Юнг, К. О современных мифах / К. Юнг : [Пер. с нем.] – Москва : Практика, 1994. – 252 с.
9. Ясперс, К. Ницше и христианство / К. Ясперс. – Москва : Медиум, 1994. – 114 с.
10. Ясперс, К. Смысл и назначение истории / К. Ясперс : [Пер. с нем.]. – Москва : Республика, 1994. – 527 с.

АНТРОПОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМАТИКА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

11. Erickson, S. A. The Philosophy of History in Hegel, Heidegger, and Jaspers / S. A. Erickson // Philosophical Faith and the Future of Humanity : edited by H. Wautischer, A. M. Olson, G. J. Walters. – Dordrecht, New York : Springer, 2012. – 492 p.
12. Peach, F. Death, 'Deathlessness' and Existenz in Karl Jaspers' Philosophy / F. Peach. – Edinburgh : University Press, 2008. – 211 p. – Retrived from: <https://books.google.com.ua/books?isbn=0748630910>. – Title from Screen. – Date of Access September 9, 2017.
13. Spindell, M. The Age of Enlightenment, Religious Cowardice and Religious Ignorance / M. Spindell – 2015. – Retrived from: https://iasext.wesleyan.edu/regprod!/wesmaps_page.html?crse=011700&term=1161. – Title from Screen. – Date of Access February 1, 2017.
14. Karl Jaspers' Philosophy and Psychopathology / edited by T. Fuchs, T. Breyer, C. Mundt. – Heidelberg : Springer Science & Business Media, 2013. – 188 p. – Retrived from: <https://books.google.com.ua/books?isbn=1461488788>. – Title from Screen. – Date of Access September 9, 2017.

В. В. ХМЕЛЬ^{1*}, А. Н. КОРХ^{2*}

^{1*}Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В.Лазаряна (Днепр), эл. почта broun79@gmail.com, ORCID 0000-0003-4710-6681

^{2*}Университет таможенного дела и финансов (Днепр), эл. почта Korh54@gmail.com, ORCID 0000-0001-7175-5011

УСЛОВИЯ ИСТОРИЧНОСТИ ЧЕЛОВЕКА И ЧЕЛОВЕЧНОСТИ ИСТОРИИ СОГЛАСНО ЯСПЕРСУ

Цель. Исследование предполагает осмысление идеи Ясперса о независимом самоопределении неординарной, самобытной личности как главном условии человечности истории и историчности человека. **Методологической основой** работы является идейное наследие Карла Ясперса, а также публикации отечественных и зарубежных исследователей, осмысленные с использованием исторического, логического и компаративного принципов историко-философского анализа, что позволило теоретически реконструировать культурно-исторический контекст, философско-теоретические истоки и мировоззренческие интенции указанных взглядов немецкого философа. **Научная новизна.** В ходе анализа показано, что в своем концептуальном единстве основные понятия философии Карла Ясперса направлены на определение и обоснование главного условия исторического динамизма и гуманизма – наличия неординарной, самобытной личности, способной к порождению новых смыслов. Со временем эти смыслы могут превратиться в универсальные ценности, которые и придадут новые импульсы обществу и обусловят его дальнейшую гуманизацию. **Выводы.** Анализ показывает, что основные концепты философии Ясперса имманентно подчинены обоснованию главных условий человечности истории и историчности человека. В своем единстве они позволяют более остро и адекватно осознать связь между динамизмом и гуманностью общества с наличием в нем неординарных личностей, самобытных индивидов, способных генерировать уникальные смыслы, которые со временем могут стать универсальными ценностями, открывающими перед обществом новые возможности развития. Создание и культивация условий, благоприятных для появления и существования таких личностей, является основным предохранителем для многочисленных и опасных вызовов, угрожающих человечеству. И наоборот, если человек не имеет таких условий, он будет склонен к любому тоталитаризму, безропотному следованию за вождями к общим несчастьям и личным преступлениям.

Ключевые слова: Ясперс; обезличенные формы существования; коллективная ментальность; условия динамизма и гуманности истории; свобода как ценность.

В. В. ХМІЛ^{1*}, О. М. КОРХ^{2*}

^{1*}Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after Academician V. Lazaryan, (Dnipro), e-mail broun79@gmail.com, ORCID 0000-0003-4710-6681

^{2*}University of Customs and Finance (Dnipro), e-mail Korh54@gmail.com, ORCID 0000-0001-7175-5011

CONDITIONS OF HISTORICITY OF HUMAN EXISTENCE AND HISTORY HUMANITY ACCORDING TO JASPERS

Purpose. The research is aimed at understanding Jaspers' ideas concerning independent self-determination of a special and distinctive identity as a main condition of history humanity and historicity of human existence. The research is based on ideological heritage of Karl Jaspers, as well as cultural and historical analysis on the basis of historical, logical and comparative principles reflected in the papers of national and foreign scientists. As a result, it made possible to model cultural and historical context, philosophical and theoretical origins and world view intentions of the German philosopher. **Originality.** The analysis has shown that the key concepts of Jaspers' philosophy were focused to determine and substantiate a main condition of historical dynamics and humanism, namely the existence of a unique and distinctive identity able to create and generate new values that can turn into universal ones and give impetus to our society and promote its further humanization. **Conclusions.** According to this investigation, Jaspers' key concepts are immanently subject to justifying the conditions of history humanity and historicity of human existence. In their unity they allow us to adequately understand connection between social dynamics and humanism with unique individuals and distinctive identities that can create and generate new values with further social development prospects. Favourable conditions for these unique individuals to appear prevent from numerous unsafe challenges, which are a certain threat to our society. And on the contrary, if there are no such conditions for a human, he is prone to any totalitarianism, personal crime and can be a faithful servant of any leader.

Key words: Jaspers; impersonal forms of existence; collective mentality; conditions of history humanity and dynamics; freedom as a value.

REFERENCES

1. Vlasova, O. A. (2015). Yaspers i Khaydegger: po sledam utrachennykh razgovorov. *Voprosy filosofii*, 11, 65–73. (In Russian)
2. Gaydenko, P. P. (1994). Chelovek i istoriya v ekzistentsialnoy filosofii Karla Yaspersa (Vstup. statya). *K. Yaspers. Smysl i naznachenie istorii*. Moskva: Respublika. (In Russian)
3. Mandrychuk, L. (2015). Poniattia «Dasein» u filosofii Karla Yaspersa. *Filosofska dumka*, 4, 87–103. (In Ukrainian)
4. Malivskiy, A. M. (2017). Antropological project as a basis of Cartesian ethics. *Anthropological measurements of philosophical research*, 11, 117–126. (In English)
5. Mudragey, N. S. (2016). Karl Yaspers o mnogourovnevnoy strukture soznaniya. *Voprosy filosofii*, 1, 89–93. (In Russian)
6. Sidorenko, I. N. (2008). *Karl Yaspers*. Mn.: Kn. Dom. (In Russian)
7. Solovev, E. (1991). *Proshloe tolkuet nas*. Moscow: Politizdat. (In Russian)
8. Yung, K. O. (1994). *O sovremennykh mifakh*. Moscow: Praktika. (In Russian)
9. Yaspers, K. (1994). *Nitsshe i khristianstvo*. Moscow: Medium. (In Russian)
10. Yaspers, K. (1994). *Smysl i naznachenie istorii*. Moscow: Respublika. (In Russian)
11. Erickson, S. A. (2012). The Philosophy of History in Hegel, Heidegger, and Jaspers. In H. Wautischer, A. M. Olson, & G. J. Walters (Eds.). *Philosophical Faith and the Future of Humanity*. Dordrecht, New York: Springer. (In English)
12. Peach, F. (2008). *Death, 'Deathlessness' and Existenz in Karl Jaspers' Philosophy*. Edinburgh: University Press. Retrived from <https://books.google.com.ua/books?isbn=0748630910>. Title from Screen. Date of Access September 9, 2017. (In English)
13. Spindell, M. (2015). *The Age of Enlightenment, Religious Cowardice and Religious Ignorance*. Retrived from https://iasext.wesleyan.edu/regprod!/wesmaps_page.html?crse=011700&term=1161. Title from Screen. Date of Access February 1, 2017. (In English)
14. Fuchs, T., Breyer, T., & Mundt, C. (Eds.). (2013). *Karl Jaspers' Philosophy and Psychopathology*. Heidelberg: Springer Science & Business Media, Retrived from <https://books.google.com.ua/books?isbn=1461488788>. Date of Access September 9, 2017. (In English)

Стаття рекомендована до публікації д. філос. н., проф. О. С. Токовенком (Україна)

Надійшла до редколегії: 10.04.2017

Прийнята до друку: 29.09.2017